

А.С. Крутова, д-р екон. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)

Т.О. Ставерська, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

АКАДЕМІЧНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Домінування підприємництва як соціально-економічного явища в сучасному суспільстві обумовило трансформацію ролі й місця ЗВО. Еволюція форм і методів вироблення й передачі знань привела до еволюції університетів від осередків освіти до повноцінних елементів підприємницьких структур. Поява новітніх економік (економіка знань, цифрова економіка, *sharing economic*), цифрової освіти і науки, викликала потребу, з одного боку, у необхідності запровадження підприємництва як базової компетентності в університетській освіті, а з іншого боку, в академічному підприємстві як засобу реалізації університетського потенціалу у регіональному та глобальному вимірах.

У сучасній науковій фаховій літературі термін «академічне підприємництво» як спосіб комерціалізації наукових розробок вживається вченими у різних значеннях, зокрема, як зусилля й заходи, процес, інструмент передачі технологій, фактор інституційних змін. Переважна частина наукових публікацій, у яких досліджено різні аспекти академічного підприємництва, присвячена опису сутності цієї форми підприємництва як участь учених у комерціалізації їхніх розробок. Адже деякі дослідники визначають академічне підприємництво як діяльність вченого, що не входить у його повсякденні обов'язки в університеті, зокрема серед таких видів діяльності можна відзначити репетиторство, консультування, проведення тренінгів і семінарів на підприємствах, спільні проекти представників ЗВО та промисловості, кластери, патентна діяльність тощо.

Академічне підприємництво є способом передачі знань і технологій від наукової та освітньої сфер до приватного бізнесу, що, у свою чергу, сприяє підвищенню інноваційності та конкурентоспроможності економіки, особливо в секторі малого та середнього бізнесу. Саме тому багато країн роблять підтримку академічного підприємництва частиною своєї політики підтримки малого та середнього підприємництва.

Водночас в Україні на найвищому рівні академічне підприємництво до сьогоднішніх днів обговорювалося не надто активно. Уже кілька років науковці України є учасниками спільного проєкту

Фонду Фрідріха Науманна «За Свободу» та компанії «Berlin Economics» «МСП як двигун економічного зростання – на шляху до сучасної державної політики у сфері малого та середнього бізнесу в Україні». Саме в рамках цього проєкту було проведено дослідження «Академічне підприємництво в Україні» (О. Кнут, О. Красовська). Результати дослідження та провідний міжнародний досвід у цій сфері дозволили запропонувати низку рекомендацій, які могли б сприяти розвитку академічного підприємництва в Україні. Запропоновані нами заходи можуть бути реалізовані окремими учасниками академічного підприємництва та інституціями, вони не вимагають значних додаткових ресурсів чи суттєвих змін у державному регулюванні, що спрощує їхню практичну імплементацію.

Розвиток академічного підприємництва в Україні потребує здійснення низки кроків, а саме:

- синергія всіх видів наявних ресурсів існуючих ЗВО, наукових парків, департаментів із питань розвитку та підтримки підприємництва, що дозволить зробити систему підтримки академічного підприємництва більш ефективною;

- визначення місії та формування пріоритетних напрямів, які здатні актуалізувати існуючі зобов'язання та очікування, а також допомогти в ідентифікації феномену академічного підприємництва;

- залучення міжнародних партнерів, які відомі своїми успіхами у створенні дієвої екосистеми академічного підприємництва;

- створення «взірцевих» успішних спін-оф проєктів (дочірні організації, створені працівниками або випускниками університету, в основі яких є технології, права на них належать університету). Декілька історій успіху сприятимуть розвитку підприємницької культури в науковій та освітній сферах;

- визначення навчання підприємницьким навичкам одним із пріоритетів для українських університетів;

- «розблокування» наукових знань установами, які не здатні забезпечити практичне використання наявних у них патентів.

Усі ці кроки можуть стимулювати розвиток екосистеми академічного підприємництва. Поліпшення державного регулювання й політики академічного підприємництва є важливими аспектами, але витрачання часу на обговорення й оцінку державної політики заважає дослідникам стати справжніми підприємцями. У цій сфері достатньо місця для самостійних дій, тому представники наукового та освітнього секторів України мають негайно почати імплементацію передових міжнародних практик у сфері академічного підприємництва, надихаючи політиків своїми історіями успіху.